

Nasze Środowisko

Dodatek do miesięcznika „Ziemia Parczewska” poświęcony sprawom ekologii

nr 9/2002

Ukazuje się przy wsparciu finansowym Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie

W dniach 20-22 września odbyła się pod hasłem: **Recykling: to się nam opłaca!** akcja „Sprzątanie świata – Polska 2002”. Recykling, czyli ponowne wykorzystanie odpadów, był promowany przez Mirę Stanisławską-Meysztowicz (inicjatorka i koordynatorka akcji „Sprzątanie świata – Polska”) od pierwszej akcji „Sprzątanie świata”. Dlaczego? Ponieważ dzięki stosowaniu recyklingu:

- oszczędzamy zasoby naturalne – raz wydobyte surowce są wykorzystywane wiele razy,
  - oszczędzamy energię potrzebną do transportu i przerobu surowców naturalnych,
  - oszczędzamy miejsce na wysypiskach – bowiem część odpadów trafia do przerobu, a nie jest składowana,
  - łatwiej jest zapobiegać powstawaniu dzikich wysypisk,
  - powstają nowe miejsca pracy.
- W efekcie oszczędzamy pieniądze w gospodarstwach domowych, firmach i gminach.

W rok 2002 nasz kraj wszedł z nowymi przepisami określającymi zakres odpowiedzialności za recykling odpadów użytkowych. Producenci wyrobów opakowanych są obecnie odpowiedzialni za zapewnienie ponownego wykorzystania odpadów opakowaniowych. Firmy mogą ten obowiązek wypełniać sami, lub powierzyć go tzw. Organizacji Odzysku – w przeciwnym razie muszą zapłacić tzw. opłatę produktową. Podobne obowiązki spoczywają na producentach wyrobów takich, jak akumulatory, opony, świetlówki oraz na handlu. Z drugiej strony nałożono obowiązek organizowania i prowadzenia zbiórki selektywnej na samorządy i duże sklepy.

Już obecnie w wielu polskich gminach działają efektywne systemy selektywnej zbiórki odpadów. Rozwijają się firmy przetwarzające surowce wtórne. Przedsiębiorstwa, na których spoczywają ustawowe obowiązki recyklingu utworzyły, bądź tworzą, organizacje odzysku. Istnieje wielka potrzeba rozpowszechnienia informacji o nowych przepisach, zwłaszcza wśród firm, których te regulacje dotyczą.

Nowe przepisy dają szansę stworzenia nowoczesnej gospodarki odpadami w naszym kraju. Wykorzystanie tej szansy zależy nie tylko od przemysłu oraz władz lokalnych, które mają tworzyć systemy se-

lektywnej zbiórki. Zależy także od codziennych decyzji konsumentów – mieszkańców Polski. Od tego, co będziemy robili z produkowanymi przez nas odpadami – czy trafią one w całości na wysypiska, czy też zawarte w nich surowce wtórne wrócą do obiegu gospodarczego. Podczas tegorocznej akcji „Sprzątanie świata” planujemy przeprowadzenie wielu wydarzeń promujących segregację odpadów.

Raport z akcji „Sprzątanie świata – Polska 2001”.

Z danych otrzymanych od organizato-

rów lokalnych sprzątań wynika, że w zeszłorocznym „Sprzątaniu” wzięło udział 1 347 727 osób. Uwzględniając fakt, że nie wszyscy organizatorzy przysłali nam sprawozdania, oceniamy liczbę uczestników akcji na blisko 1,5 miliona. Od lat liczba uczestników utrzymuje się na podobnym poziomie, pewien wpływ na nią mają wydarzenia publiczne, takie, jak wybory, oraz pogoda.

10 lat światowej kampanii Clean Up the World. W tym roku ogólnoswiatowy ruch *Clean Up the World* obchodzi swoje dziesięciolecie – pierwsza kampania odbyła się w roku 1993. Akcja „Sprzątanie świata – Polska” odbywa się od roku 1994, więc jej dziesiąte urodziny przypadają w przyszłym roku.

Beata Tryniecka

przy pomocy www.naszaziemia.pl

Sprzątanie powiatu parczewskiego

MILANÓW Jak co roku w Milanowie akcję „sprzątania świata” rozpoczęto apelem przygotowanym przez członków szkolnego koła Ligi Ochrony Przyrody pod kier. Ewy Tymosiewicz ph. tegorocznej akcji „Recykling – to nam się opłaca”. Po apelu uczniowie wraz z wychowawcami udali się do parku szkolnego, na stadion i ulice, aby w tych miejscach sprzątać. Uczniowie klas młodszych porządkowali teren przyszkolny skrzętnie zbierając śmieci do foliowych worków, które później znalazły się na gminnym wysypisku. Klasy starsze pracowały w przyszkolnym ogrodzie botanicznym. W Szkole Podstawowej w Rudnie przeprowadzono pogadanki na temat „sprzątania świata”. Do akcji włączyło się 70 uczniów. Posprzątało pobocza drogi wzdłuż wsi – łącznie zebrano ok. 400 kg. śmieci i wywieziono je na gminne wysypisko w Cichostowie. Do akcji sprzątanie świata w dniach 20 i 21 września czynnie włączyła się również Szkoła Podstawowa w Kostrach. Na szczególną uwagę zasługuje ogromne zainteresowanie ze strony środowiska lokalnego. Do pracy przystąpili uczniowie, nauczyciele oraz liczne grono rodziców. W czasie trwania akcji prowadzono prace porządkowe w obrębie szkoły, uporządkowano pas zieleni przy jezdni, zasadzo-

c.d. na str. II

Akcja „Sprzątanie świata” w Polsce

Sprzątanie gminy Sosnowica

no nowe odmiany roślin na skalniakach przed szkołą, posprzą-tano trawniki, wycięto stary żywopłot oraz zarośla wokół szko-ły, pomalowano płot oraz drzwi wejściowe do szkoły. Ponadto wykonano wiele prac upiększających sale lekcyjne i korytarz szkolny. *Wspólna praca uczniów, nauczycieli, rodziców przy-czyniła się do bliższego poznania i zintegrowania środowiska lokalnego. Wpłynęła też korzystnie na poprawę estetyki oto-czenia naszej szkoły. W przyszłości planujemy wspierać swo-im udziałem podobne akcje. Naszym celem jest podnoszenie kultury życia i rozwijanie świadomości ekologicznej miesz-kańców wsi Kostry* – relacjonują organizatorzy „sprzątania”.

(M. Osipiak)

SOSNOWICA W akcji wzięli czynny udział uczniowie Ze-społu Szkół Publicznych w Sosnowicy. Przebieg tej akcji został szczegółowo zaplanowany. Uczniowie z kilkudniowym wyprzedzeniem na apelu szkolnym zostali poinformowani o celowości akcji, jej przebiegu oraz rejonach, jakie należy uporządkować. O godz. 7.00 rozpoczął się przewóz dzieci na wyznaczone miej-sca. Wszyscy uczestnicy zaopatrzeni zostali w rękawice ochron-ne oraz worki na odpady. Pod okiem wychowawców uczniowie trafili w najdalsze zakątki gminy. Pełne worki różnego ro-dzaju odpadów świadczyły, że daleko jeszcze do pełnej świa-domości, troski o najbliższe (lokalne) środowisko naturalne. Szko-da, że w tego typu przedsięwzięciu uczestniczył mały procent dorosłych członków społeczności.

Tegoroczna akcją „sprzątania świata – Polska 2002” prze-biegała pod hasłem „Recykling – to się nam oplaca”. Niestety nie mogliśmy segregować śmieci, gdyż zabrakło worków na poszczególne rodzaje odpadów. Jedynie 180 kg makulatury odwieziono do punktu skupu i sprzedana. Podsumowując tego-roczone prace związane z akcją należy podkreślić iż dzieci i mło-dzież doskonale rozumieją cel i potrzebę takich przedsięwzięć.

(B. Zarębska, K. Jaśkiewicz)

DĘBOWA KLODA W dniu akcji młodzież gimnazjalna z Dębowej Klody sprzątała wokół stadionu i nowego gimnazjum. Dziewczęta sadziły kwiaty w klasach. „Maluszki” z opiekunami sprzątały wokół szkoły, sklepów i chodniki przez wieś. Młodzież gimnazjalną z Uhnina przyjechała do Białki i sprzątała nad jezio-rem, wokół ośrodków wypoczynkowych i przystanków. Do sprzątania najbliższego otoczenia włączyli się także uczniowie z Kodeńca.

(D. Hetman)

JABŁOŃ W akcji „sprzątanie świata” brała udział młodzież szkolna z Zespołu Szkół Rolniczych w Jabloniu. Uczniowie sprzą-tali dość duży obszar wsi, m.in. teren stadionu, teren wokół szkoły, trasę Biała Podlaska–Parczew od mostu na kanale Wieprz–Krzna do stacji CPN, trasę do Kościoła oraz wieś Jabłoń. Worki ze śmie-ciami zostały wywiezione na gminne wysypisko śmieci w Ja-bloniu.

(K. Matczuk)

PARCZEW 21 września LO Parczew włączyło się w akcję sprzątania świata, porządkując tereny wokół własnej szkoły, Aleje Jana Pawła II, tzw. „małpi gaj” i wokół pomnika J. Piłsudskiego. W akcji pod przewodnictwem M. Pietruszewskiej wzięły udział cztery klasy (ponad 100 uczniów) oraz nauczyciele: M. Lipka, ks. L. Przybyłowicz, A. Szmerło i B. Tryniecka.

BT

Oprac. Kamila Sternik

EL NINO cz. I

Dokończenie z poprzedniego numeru.

Symptomy tego zjawiska.

1. Dla Australii:
  - nad północną Australią opady ustały, a w tym samym miej-scu gwałtownie podniosło się ciśnienie,
  - osłabnięcie pasatu pacyficznego,
  - wzrost temperatury na zachodzie oceanu,
  - ośrodek niżowy przemieścił się nad równikowy rejon za-chodniego Pacyfiku.
2. Dla Ameryki południowej:
  - trzy miesiące przed el nino pojawiły się u jej wybrzeży cie-ple wody o głębokości 150 m.,
  - temperatura wody nagle wzrosła o 40°C,
  - wpływ na wielkość połowów ryb, głównie sardeli (ich ławice odpływają, a pojawia się mała ilość ryb gatunków ciepło-lubnych, co powoduje ogromne straty ekonomiczne).

Jak często pojawia się?

Wszelkie przypuszczenia doprowadziły naukowców do wniosku, że pojawia się cyklicznie co 3-5 lat. Ale jak sprawdzić częstotliwość występowania el nino? Wystarczy jedynie zna-leźć ślady występowania ciepłych wód w danym rejonie. Do tego zostały wykorzystane morskie koralowce. Żyją na jednej głębokości i potrzebują określonej temperatury. Gdy zachodzi jakaś zmiana one obumierają. W ten sposób obumarłe ich szczątki tworzą rafy i atole. Naukowcy wykorzystując fakt, że stosunek tlenu $^{18}\text{O}/^{16}\text{O}$ mówi o zmianach temperatur, pobrali próbki z różnych warstw wiekowych i stwierdzili, że występuje ono w każdym dziesięcioleciu. Dowiedli, że było zauważalne wielo-krotnie przez kilkaset lat. Najsilniejsze zapisane el nino były na przełomie lat: 1877/1888, 1940/1941, 1982/1983 i 1997/1998. Zmiany klimatyczne jakie powoduje el nino prowadziły do róż-nych katastrof. Jednak od 30 lat jego siła za każdym powrotem rosła. A to nie daje pomyslnych prognoz na przyszłość.

Czy el nino ma wpływ na inne kontynenty?

Po badaniach zaczęto przypuszczać, iż el nino ma również wpływ na inne kontynenty, co miało swoje uzasadnione pod-stawy w obserwacjach. Podjęto więc badania w innych krajach. Okazało się po pewnym czasie, że mieli rację. El nino dało o sobie znać:

- ogólnie to występuje między wybrzeżem Ameryki Południo-wej a Indonezją,
- w południowo-wschodniej Azji,
- Australii,
- Oceanii,
- Południowej Afryce,
- Ameryce Północnej i Południowej,
- doszukano się nawet wpływu tego zjawiska na ruch obroto-wy Ziemi,
- mógł mieć wpływ na wymarcie dinozaurów,
- a także na zniszczenie cywilizacji Azteków i Majów.

Skutki el nino w latach 1982-83

Jak pisze w swojej książce Schönwiese podczas wystąpienia tzw. „El Nino stulecia” na przełomie lat 1982 i 1983 zaobserwowano następujące anomalie pogodowe:

Ameryka Południowa:

- w Esmeraldas w północnym Ekwadorze od grudnia 1982 do czerwca 1983 r. spadło 1766 mm opadu (zamiast 760 mm),
- anomalia temperaturowe wynosiły 3,5 stopnia Celsjusza,
- w Chulucanas na przedgórzu Andów w 1983 r. spadło 4000 mm deszczu (zamiast 250 mm),
- na głównej wyspie archipelagu Galapagos - Santa Cruz, wielkość opadów w okresie od grudnia 1982 do czerwca 1983 r. wyniosła 3325 mm (zamiast 374 mm), natomiast w głębi lądu, gdzie zazwyczaj występują obfite opady, panowała w tym czasie wyjątkowa susza, szczególnie dotkliwie dała się ona poczuć w okolicy jeziora Titicaca,
- gwałtowne ulewy, ogromne powodzie, lawiny błotne.

Australia:

- susza była coraz dotkliwsza (stada wymierały z braku wody i pokarmu),
- kangury, gdy opuszczały suche lasy to niszczyły zasiewy pszenicy.

Wyspy oceanii:

- ogromne ulewy nawiedziły te tereny (tereny, które od lat nie widziały huraganów miały je codziennie).
Straty, które spowodował el nino w latach 1982/83:
1. ogromne straty w ludziach, ginących pod tonami błota, wody,
  2. pożary nie do opanowania,
  3. szerzące się epidemie tyfusa, salmonelli,
  4. zanikało życie w wodach przyładowych (były przegrzane),
  5. zniszczone plantacje bananów (i nie tylko),
  6. znikły ryby i związku z tym i ptaki,
  7. było za to w bród krewetek.

Skutki el nino w latach 1997-98

Jego symptomy wystąpiły w maju, czerwcu i lipcu 1997 roku. Anomalie były następujące:

- temperatura wody w grudniu 1997 wynosiła 29°C, odchylenie od normalnej temperatury było większe,
- różnica temperatur w grudniu 1997 roku była 1,5 raza większa niż w 1982 roku, wynosiła 5°C, anomalia ta utrzymała się do maja 1998 roku i wówczas = 2,5-3°C (tyle było, w kulminacyjnym momencie w 1982 roku),
- wraz z kończeniem się kolejnej fazy, powoli zmniejszał się obszar ciepłego morza, ale na jesieni 1998 roku jego obszar miał powierzchnię 1,5 razy większą od powierzchni Stanów Zjednoczonych.

Skutki jego działalności dla różnych miejsc:

- susza w Indonezji i północno-wschodniej Australii, w północnej części Ameryki Południowej i w południowej Afryce,
- większa ilość wilgoci dała się zauważyć w środkowej i wschodniej części pasa równikowego Oceanu Spokojnego, wzdłuż wybrzeży Ekwadoru i północnego Peru,
- huragany występowały o wiele częściej w krajach południowej Azji (wybrzeża Indii, Chin) oraz w krajach Ameryki Środkowej (Honduras, Nikaragua, Salwador i Gwatemala). Tutaj działał huragan Mitch przez 7 dni (22-28 października 1998 roku). Z niespotykaną siłą pustoszył te kraje,
- więcej opadów niż zwykle pojawiło się w Kalifornii i południowej części Stanów Zjednoczonych.

W grudniu 1997 r. miało miejsce apogeum zjawiska el nino.

A oto co spowodowało:

- obfite opady tropikalne wystąpiły nad centralną i wschodnią częścią równikowego pasa Oceanu Spokojnego, anomalie te obserwowano już w maju 1997 r.,
- od stycznia 1998 r. rozpoczął się okres znacznego braku opadów w Indonezji i na Filipinach. W Tajlandii już 9 stycznia władze wydały specjalny dekret ostrzegający przed wielką suszą i wyższą ponad normę temperaturą powietrza w sezonie suchym (przypadającym na okres od stycznia do maja),
- opady nie wystąpiły w południowo-wschodniej części Indii, natomiast w północnych Indiach ilość opadów wzrosła ponad normę,
- wystąpienie intensywnej suszy w Australii w stanie Queensland, we wschodniej i północnej części Nowej Południowej Walii, w stanie Wictoria oraz w południowo-zachodniej części Australii i we wschodniej Tasmanii,
- niespotykana susza objęła również południową Afrykę. Z kolei opady powyżej normy odnotowano w północnej i wschodniej Tanzanii, wschodniej Zambii, północnym i wschodnim Malawi, w północnym Mozambiku i północno-zachodniej Namibii. W krajach tych również temperatura powietrza wzrosła ponad normę w miesiącach od maja do lipca.

Widać, że siła „dzieciątka” rośnie z każdym atakiem. co będzie gdy powróci za kilka lat.

„El Nino powraca (PAP 06.06.2002)

Naukowcy obserwują ocieplanie się wód Pacyfiku w rejonie równika, co jest zapowiedzią kolejnego El Nino i związanych z im anomalii pogodowych...

El Nino powoduje znaczne zaburzenie cyrkulacji oceanicznej, m.in. poprzez odsunięcie na południe chłodnego Prądu Peruwiańskiego; towarzyszą mu duże opady deszczu na nadoceanicznych obszarach Chile i Peru.

„Dzieciątka” przypisuje się katastrofy i klęski ekologiczne w różnych regionach międzyzwrotnikowych. Amerykańscy klimatolodzy poinformowali, że powierzchniowa warstwa wody na znacznych obszarach Pacyfiku, m.in. wzdłuż wybrzeży Ekwadoru i Peru, ma temperaturę o 2 stopnie Celsjusza wyższą od przeciętnej. W połączeniu z niezwykle obfitymi opadami deszczu w Ameryce Południowej i brakiem opadów w Indonezji uznano to na potwierdzenie, że El Nino jest już blisko.”

Pamiętajmy – Skutkami el niño są ogromne susze, przerażające ulewy, huragany i tym podobne katastrofy pogodowe prowadzące do śmierci ludzi i zwierząt, załamania gospodarki. Według dotychczasowych badań sądzono iż problem związany z el nino dotyczy tylko Oceanii, Indii i Ameryki Południowej. Obecnie można coraz częściej usłyszeć różne teorie mówiące iż to zjawisko a właściwie jego skutki są odczuwalne również w Europie. Dobrym przykładem może być ogromna susza w Hiszpanii, powodzie we Włoszech, które nawiedziły te kraje po ostatnim el nino z roku 1997/1998. W roku 2002 największe od 100 lat powodzie nawiedziły Czechy i Austrię. Pod wodą znalazły się również tereny w Niemczech i południowej Rosji. Powodzie przyniosły śmierć i wyrządziły ogromne szkody.

Janusz Tryniecki

Agroturystyka – jedna z form aktywizacji społeczno-gospodarczej obszarów wiejskich cz. I

Co to jest agroturystyka? I dlaczego agroturystyka? Odpowiedź na te pytania zmusza najpierw do przyjrzenia się ruchowi turystycznemu w naszym kraju i w Europie, i zmianom, jakie w tym ruchu następują.

W latach osiemdziesiątych pojawił się nowy nurt, zwany ogólnie „turystyką przyjazną środowisku”. Nadrzędnym celem więc wszystkich działań stała się zgodność z wymogami ochrony środowiska.

W całej Europie można było zaobserwować, tzw. odrodzenie pomysłu spędzenia urlopu na wsi. Wpłynęła na to zapewne trudna sytuacja ekonomiczna rolników w większości krajów Europy. Skoro setki gospodarstw rolnych zmuszonych jest do szukania dodatkowych dochodów, bo z samego rolnictwa nie da się zapewnić rodzinie odpowiedniego poziomu życia skoro są poważne trudności ze znalezieniem pracy w mieście należy poszukać takiego rozwiązania, które umożliwiłoby uzyskanie dodatkowych dochodów na miejscu.

Przyjmuje się, iż 50% rolników w Europie Zachodniej czerpie ponad połowę całkowitego dochodu ze źródeł pozarolniczych. Inną poważną przyczyną zmian w ruchu turystycznym są zmiany upodobań, gustów, zapotrzebowań samych turystów. Nie są już atrakcją zatłoczone, gwarne ośrodki wypoczynkowe.

Ludzie coraz bardziej tęsknią za ciszą, za bliskim kontaktem z przyrodą, za otwartą przestrzenią. Taką formą wypoczynku interesują się głównie mieszkańcy większych miast i aglomeracji. Zapewne, to również sprawa dochodów. Tylko ok. 4% społeczeństwa polskiego może sobie pozwolić na luksusowe formy spędzania czasu wolnego. Dla przeciętnego mieszkańca miasta cena ma duże znaczenie. „Wypad po zdrowie” musi więc „zmieścić się w kieszeni”

Powracamy więc do starej, dobrej tradycji, tylko w nowej zorganizowanej formie.

Wyjazdy na letnisko popularne było już w XIX wieku. Letnik – to turysta przyjeżdżający na wieś choćby na krótkie wakacje.

By wyjść naprzeciw oczekiwaniom turysty (letnika), by zaradzić trudnej sytuacji wielu rodzin wiejskich, trzeba poszukać względnie tanich przedsięwzięć, które mogłyby być uruchomione szybko i na małą skalę. Coś, co pozwoliłoby wykorzystać walory regionu i własnego gospodarstwa rolnego, a nie wymagałyby wysokich kwalifikacji zawodowych.

Taką formą jest agroturystyka, czyli organizowanie przez rodzinę rolniczą wypoczynku lub krótkiego pobytu turystycznego we własnym gospodarstwie. Pobyt ten jest związany jest z wiejskimi atrakcjami, jakie może dostarczyć region i gospodarstwo rolne. Gospodarz zapewnia gościom odpowiedniej jakości wypoczynek, który nie powoduje dewastacji środowiska i przynosi dochody gospodarstwu. Wpływa także na podniesienie poziomu życia całej wsi.

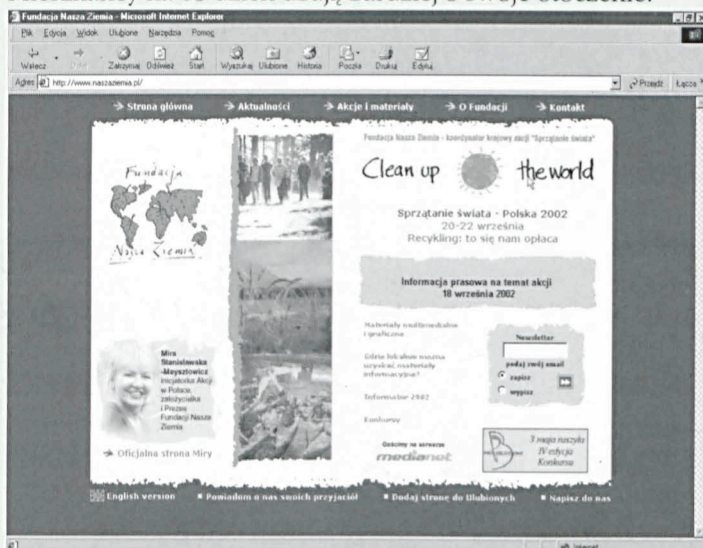
Turyści przebywają wewnątrz gospodarstwa i rodziny wiejskiej, mogą uczestniczyć w życiu codziennym mieszkańców. Wypoczywający goście nie narzucają swojego stylu życia i starają się by ich obecność nie powodowała negatywnych następstw dla środowiska.

Janina Armacińska
cd. w następnym numerze

@ EKOLOGIA W SIECI

Fundacja Nasza Ziemia

(www.naszaziemia.pl) została powołana w roku 1994 przez Mire Stanisławską-Meysztowicz, aby koordynować akcję „Sprzątanie Świata” w Polsce. Fundacja jest wydawcą materiałów edukacyjnych, przygotowuje informacje dla mediów, w tym materiały filmowe dla telewizji. Pomysł „Sprzątania Świata” został w Polsce entuzjastycznie przyjęty. Corocznie do sprzątania stają miliony uczestników, a efektem akcji są nie tylko tysiące ton zebranych śmieci i odzyskanych surowców wtórnych. Akcja Sprzątanie Świata zmieniła atmosferę społeczną wokół sprawy odpadów i przyczyniła się do uchwalenia przez Sejm ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Zainspirowała do działania lokalne społeczności i ich reprezentantów – radnych, wójtów, burmistrzów i prezydentów. Gminy likwidują dzięki wysypiska, egzekwują od mieszkańców umowy na wywóz odpadów, wprowadzają segregację, budują bezpieczne wysypiska. Mieszkańcy na co dzień dbają bardziej o swoje otoczenie.

www.naszaziemia.pl

Ze strony tej możemy:

- dowiedzieć się o różnych akcjach, konkursach i inicjatywach Fundacji,
- pozyskać materiały multimedialne i graficzne (programy, materiały, raporty, plakaty, piosenki, spoty reklamowe itp.),
- otrzymać materiały edukacyjne do wykorzystania w zakresie edukacji ekologiczno – zdrowotnej (m.in. kształcenie zintegrowane w klasach 1–3) – bardzo dobry materiał.

„Lato a jesień”

*Były lasy zielone i łąki pachnące,
były ogrody kwieciste i pola złociste.
A teraz lasy kolorowe, zaczarowane,
łąki poszarzałe, kryjące w sobie
wiele tajemnic,
ogrody bez kwiatów,
a pola w ścierniska się zamieniły.
Już lato się skończyło i jesień za pasem,
może by tak się wybrać na spacer
pod lasem.*

Klaudia Czarnačka,

ucz. Gimnazjum w Parczewie